

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2018:I.CP.2354.2017

Evidenčna številka: VSL00011267

Datum odločbe: 09.05.2018

Senat, sodnik posameznik: mag. Nataša Ložina (preds.), Majda Lušina (poroč.), Karmen Ceranja

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - VARSTVO POTROŠNIKOV

Institut: prodaja rabljenega osebnega avtomobila - tržna cena vozila - zahtevek za plačilo vrednosti avtomobila - emisije toplogrednih plinov - goljufija (prevara) - lažno prikazovanje dejanskih okoliščin - homologacija vozil - izpust škodljivih snovi - stvarna *napaka* - odgovornost prodajalca in proizvajalca - nepoštena poslovna praksa - premoženjska škoda - nepremoženjska škoda zaradi strahu - pozitiven pogodbeni interes - negativni pogodbeni interes - pavšalne navedbe - trditveno in dokazno breme - izvedenec avtomobilske stroke

Zveza: ZVPNPP člen 3, 13. ZVPot člen 37, 37/2, 37/2-3, 37a, 37b, 37c, 37č. OZ člen 49, 131, 458, 459.

ZMV člen 13. ZPP člen 7, 212

Jedro

Vgradnja programske opreme, ki je pri testnem (laboratorijskem) preizkusu, kot podlagi za homologacijo in opredelitev lastnosti vozila, optimizirala izpuste dušikovega oksida (NOx), je nepoštena poslovna praksa.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrdi sodba sodišča prve stopnje.

II. Pravdni stranki krijeta svoje stroške pritožbenega postopka.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo zahtevek za plačilo 18.742,21 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi. Glede pravnih stroškov je odločeno, da jih je tožeča stranka dolžna plačati toženi stranki v višini 1.279,56 EUR.

2. Pritožuje se tožeča stranka. Uveljavlja vse tri, s prvim odstavkom 338. čl. Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP) predvidene pritožbene razloge. Predlaga spremembo sodbe tako, da bo zahtevku ugodeno, podredno pa njeno razveljavitev in vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo sojenje. Priglaša stroške pritožbenega postopka. Sklicuje se na dopis, s katerim sta tožnikova pooblaščenca pozvala toženca k odpravi napake oz. drugim ukrepom. Navedbo, da tožnik od pogodbe ni odstopil, niti ni skušal odstopiti, zato označuje za zavajajočo. Tožnik se je trudil, da bi toženca odkupila vozilo in da bi mu sama ponudila kakšen drug dogovor, vendar sta vse predloge zavrnila. Zahtevke je pravilno postavljen. Element protipravnosti je izkazan. Protipravno je ravnala družba ... (proizvajalec), katero zastopa drugo tožena stranka (generalni uvoznik in zastopnik). Iz tožbi priloženega obvestila je razvidno, da je v tožnikovo vozilo nameščena sporna programska oprema. Zanika nekonkretiziranost trditev. V vsa vozila je bila vgrajena enaka programska oprema. Sodišče, ki tega ni upoštevalo, je odločalo preko zahtevka. Navedbe o tem, ali gre za bistveno ali nebistveno napako, so irelevantne. Gre za skrito napako, za katero je proizvajalec vedel. Gre za evidentno kršitev prepovedi zlorabe pravic ter načela vestnosti in poštenja. Vozilo ni bilo tehnično brezhibno, saj bi njegova homologacija – skladno s 13. čl. Zakona o motornih vozilih – prenehala, če se tožnik na odpoklic oz. obvezno popravilo ne bi odzval. Homologacijski organi (slovenski in nemški) so bili o predvidenih ukrepih obveščeni. Vozilo ni bilo ustrezno za vožnjo, saj je prekomerno ogrožalo okolje. Iz predloženih člankov izhaja zmanipuliranost vozil. V teku je več civilnih, upravnih in kazenskih preiskav. Sklicevanje sodišča na neizkazano protipravnost je zato nerazumljivo. Posebno, ker je tožnik predložil obvestilo, ki potrjuje, da je tudi njegovo vozilo okuženo s sporno in prepovedano programsko opremo. Količina izpusta ogljikovega dioksida ni bistvena, saj je tožnik zatrjeval, da je proizvajalec manipuliral z vozilom na način, da je kršil evropske predpise in posledično ponaredil homologacijske dokumente. Protipravnost je podana, ker tožnik za vgradnjo sporne opreme ni vedel. Tudi v primeru prevare je mogoče postaviti odškodninski zahtevek. Kumulacija pravnih podlag je dopustna. Izkazana je protipravnost in dejstvo, da lastnosti predmeta ne izkazujejo obljubljenih značilnosti. Skrita *napaka* je vedoma, naklepno in načrtno vgrajena. Sklicevanje na nebistvene napake je smešno, saj se s temi *napakami* ukvarja ves avtomobilistični svet. Odrejeni so bili ukrepi za odpravo napak. Proizvajalec je na tujih trgih ponudil poravnavo, izplačilo ali odkup in druge ukrepe, v Evropi pa tega očitno ne želi storiti. Škoda je razlika med nabavno in prodajno vrednostjo. Ker je vozilo prodal, razveljavitev pogodbe ni mogel zahtevati. Pri prodaji prejeta kupnina je manjša, kot bi bila v primeru, da napake ne bi bilo. Če tožena stranka želi problematizirati višino škode, bi morala višino dokazati in predlagati izvedenca avtomobilistične stroke. Tožnik je vozilo prodal, pred tem pa toženo stranko pozval na odpravo škode. Neživljenjska je zahteva, da bi moral tožiti na razveljavitev pogodbe. Tožnik ni želel voziti vozila, ki nima ustrezne homologacije. Zato je vozilo tudi prodal. Toženca sta strokovnjaka na avtomobilističnem področju, zato je posmehljiva zahteva, da mora tožnik specificirati nivo ogljikovega dioksida in dušikovega oksida. Toženca bi morala dokazati, da temu ni tako. Tožnik je s članki izkazal vgraditev sporne programske opreme. O po tožniku zatrjevanih dejstvih se sodišče ni opredelilo. Spregledano je določilo 13. čl. Zakona o motornih vozilih in 3.a. čl. Ustave RS ter veljavno evropsko pravo. Pavšalnost navedb je mogoče očitati toženi in ne tožeči stranki. Tožnik je potrošnik in zato šibkejša stranka. Ker tehničnih detajlov ne pozna, so obveznosti prodajalca in proizvajalca večje. Načrtna, naklepna in skrbno načrtovana vgradnja programske opreme kaže na naklepno zavajanje potrošnikov. Gre za zahrbtno in izprijeno prevaro, ker vgrajena programska oprema med preizkusom zavede kontrolo izpušnih emisij. Tožnik – potrošnik ni varovan. Za proizvajalca se šteje tudi uvoznik in distributer izdelka. Prodajalec je izročil stvar, ki nima dogovorjenih lastnosti in odlik. Bistvo spora niso tehnični parametri, temveč odškodnina. Sklicuje se na 49. čl. Obligacijskega zakonika. Trditev, da bi tožnik na trgu lahko dosegel višjo ceno, je pavšalna in neizkazana. Vozilo je bilo prodano v okviru po cenitvi Eurotax ocenjene vrednosti. Nizke cene tožnik ni zakrivil. V času prodaje je bil ugled koncerna ... na zgodovinsko nizki ravni. To je zakrivil proizvajalec z vgradnjo goljufive programske opreme.

3. Toženca sta na pritožbo odgovorila. Pritrjujeta ugotovitvam, zaključkom in pravnim stališčem prvostopenjskega sodišča, predlagata zavrnitev pritožbe in priglašata stroške pritožbenega postopka.

4. Pritožba ni utemeljena.

5. Tožnik denarno terjatev – uveljavlja jo od prodajalca osebnega avtomobila (prve toženke) in od generalnega uvoznika ter zastopnika družbe ... v Sloveniji (druge toženke) – utemeljuje s sklicevanjem na naklepno zavajanje z oglaševanjem neustreznih lastnosti vozila, s prikrajšanostjo zaradi stvarnih napak, škodo in prevaro.

6. Tožena stranka ni zanikala, da je v motor vozila ... 2.0 ..., ki ga je dne 12.8.2014 od prvo tožene stranke kupil tožnik, vgrajena programska oprema, ki – pri testnem (laboratorijskem) preizkusu, ki je podlaga za homologacijo in torej opredelitev lastnosti vozila – optimizira izpust dušikovega oksida (NOx). Da so zaradi vgrajene opreme pri testiranju izkazane emisije drugačne od dejanskih emisij pri vožnji z vozilom, potrjujejo listinski dokazi, pa tudi dejstvo, da je proizvajalec sporno in druga vozila z vgrajenim motorjem ... na svoje stroške vpoklical zaradi posodobitve oz. spremembe programske opreme.

7. Pritožbeno sodišče ocenjuje, da gre pri ravnanju proizvajalca za nepošteno poslovno prakso do tožnika (potrošnika). Drugo tožena stranka je uradni uvoznik obravnavanega vozila, torej proizvajalčev zastopnik v Sloveniji, zato je tudi ona odgovorna za ravnanje in opustitve do potrošnika. Tudi drugo tožena stranka je podjetje¹, katerega ravnanja in opustitve so predmet presoje na podlagi Zakona o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami² (v nadaljevanju ZVPNPP). S 13. čl. ZVPNPP je določeno, da se pri obravnavanju razmerja med potrošnikom in podjetjem, ki uporablja nepošteno poslovne prakse, uporabljajo določbe o premoženjskopravnem varstvu, določenem v zakonu, ki ureja varstvo potrošnikov.

8. Prvostopenjsko sodišče, ki je sporno razmerje opredelilo kot potrošniško razmerje in o njem odločalo na podlagi splošnega obligacijskega predpisa Obligacijskega zakonika³ (v nadaljevanju OZ) in Zakona o varstvu potrošnikov⁴ (v nadaljevanju ZVPot), je ravnalo pravilno. Utemeljenost zahtevka je preverjalo na podlagi materialnih določil o prevari (49. čl. OZ), stvarnih *napakah* (458. do 466. čl. OZ ter 37. do 37.č. ZVPot) in povrnitvi materialne ter nematerialne škode (131. čl. OZ in naslednji).

9. Tožnik zatrjuje prikrajšanost zaradi nižje kupnine, ki jo je uspel iztržiti ob prodaji spornega avtomobila (5.11.2015). Prikrajšanost opredeljuje kot razliko med kupnino, ki jo je ob nakupu plačal (37.242,21 EUR) in kupnino, ki jo je ob prodaji dobil (18.500,00 EUR). Ker je avtomobil 15 mesecev uporabljal in z njim prevozil 27.000 km, razlika med kupninama tožnikove prikrajšanosti ne izkazuje; dokazov, s katerimi bi prikrajšanost zaradi spremembe cen na trgu izkazal, ni predložil. Dokaznega predloga s svojim zaslišanjem tožnik ni argumentiral s sklicevanjem na poznavanje tržnih razmer, ali s kakšnimi drugimi navedbami, ki bi terjale njegovo zaslišanje v zvezi s spremembo tržne cene rabljenih avtomobilov po seznanitvi javnosti z vgradnjo nedovoljene opreme. Dokaz z zaslišanjem tožnika zato ni primeren dokaz za dokazovanje tega dejstva. Tudi v primeru, da bi tožnik v svoji izpovedi potrdil vpliv prirejanja izpustov na ceno rabljenih vozil, odločitev ne bi bila drugačna. Z izvedencem to dejstvo ni bilo dokazovano. Tožena stranka zanika, da bi zatrjevana poslovna praksa vplivala na cene rabljenih vozil. Predložila je časopisni članek: Kako afera ... vpliva na cene rabljenih vozil; v njem se na osnovi rezultatov tržne analize ugotavlja, da do znižanja cen ni prišlo (listina B9). Predložila je vrednotenje po sistemu Eurotax, ki izkazuje vrednost vozila 19.738,00 EUR, kar znatno ne odstopa od vrednosti, za katero je tožnik vozilo prodal. Razen tega tožena stranka zatrjuje, da tožnik pri prodaji ni dosegel tržne cene, ker je vozilo prodal družbi, ki se ukvarja s prodajo vozil in bo šele ta profesionalni trgovec, ki z razliko v ceni zasluži, ustvaril tržno ceno. Da bi bil tožnik zaradi nepoštene

poslovne prakse prikrajšan pri ceni, ki jo je iztržil za prodani avtomobil, torej ni izkazano.

10. Trditev o strahu, ki ga je utrpel, ker vozila ni mogel uporabljati, ne da bi kršil predpis, je tožnik navrgel in te vrste škode ni opisal. S svojim zaslišanjem, ki je eden od predlaganih dokazov, nepopolne trditvene podlage ne more dopolnjevati. Enako velja za utemeljevanje nastalih materialnih stroškov z navedbo, da je zaradi svojih moralnih vrednot prevoz organiziral na druge načine, pri čemer so mu nastali dodatni stroški. Teh stroškov ni opisal, niti navedel njihove višine. Tovrstne nematerialne in materialne škode torej tožeča stranka ni specificirala do te mere, da bi bil zahtevek za plačilo odškodnine sposoben za obravnavanje. Drugih okoliščin, na osnovi katerih bi bilo mogoče sklepati na tožnikovo prikrajšanje zaradi nepoštene poslovne prakse proizvajalca, tožeča stranka ne navaja in ne dokazuje. Kakšna druga oblika škode ni zatrjevana niti izkazana. Ker je obstoj škode pogoj za odškodninsko odgovornost, se s protipravnostjo proizvajalčevega ravnanja pri homologaciji vozila – namestitve nedovoljene programske opreme, ki zavaja pri kontroli izpušnih plinov – ni treba ukvarjati. Če škoda ni izkazana, pogojev za odškodninsko odgovornost ni (131. čl. OZ).

11. Razveljavitve pogodbe zaradi napake volje (prevara je zavestna povzročitev zmote pri drugem, torej izzvana zmota) tožnik ni uveljavljal, zato iz naslova vračila kupnine zahtevka nima. Za izpodbijanje je potrebna sodna intervencija; v sporu zaradi izpodbijanja pogodbe izdana sodba je konstitutivne narave. Za izpodbijanje zakon predpisuje prekluzivni rok (99. čl. ZPP). Med pravnima strankama sklenjena pogodba je torej veljavna in izpolnjena – vozilo dobavljeno. Tehnične lastnosti vozila so omogočale nemoteno uporabo. Niti s sklicevanjem na pozitivni pogodbeni interes (izpolnitev pogodbe), niti s sklicevanjem na negativni pogodbeni interes (s prevaro izzvano zmoto o lastnostih vozila) zato tožnik zahtevka ni uspel utemeljiti.

12. Utemeljenost zahtevka je prvostopenjsko sodišče pravilno presodilo tudi na podlagi določil o stvarnih *napakah*. Tožnik stvarno napako utemeljuje s trditvijo, da se izročeni avtomobil ne ujema z dogovorjenimi lastnostmi vozila glede izpuha in porabe goriva (3. točka 459. čl. OZ in 3. točka drugega odstavka 37.čl. ZVPot). Pravilna je prvostopenjska ugotovitev, da tožeča stranka ni navedla niti dogovorjene količine in značilnosti izpuhov ter dogovorjene porabe, niti značilnosti izpuhov in porabe goriva izročene vozila. Tožena stranka jo je večkrat pozvala, da to stori, zato je sodišče prve stopnje na pomanjkljivost trditev ni bilo dolžno opozarjati. Res pa je, da je tožnikovo znanje o vozilih bistveno manjše od znanja tožencev, ki se z vozili profesionalno ukvarjata. Pritrditi je zato treba pritožbi, da obravnavo terjajo tudi posplošene tožbene trditve o izpustih, ki presegajo dopustne vrednosti, o lažnem prikazovanju vrednosti emisij ... Dokaz z izvedencem avtomobilske stroke, ki bi bil v obravnavanem primeru dovoljen tudi kot informativni dokaz, na osnovi katerega bi tožeča stranka lahko natančneje navedla dogovorjene lastnosti vozila in pomanjkljivosti dobavljenega vozila, ni bil predlagan. Izvedenec bi se lahko oprl na tožnikove nesubstancirane trditve. Sodišče, ki strokovnega znanja avtomobilske stroke nima, tega ni moglo storiti in zato ni uspelo preveriti: kakšne so bile lastnosti dobavljenega vozila; ali so bile te lastnosti med pogodbenikoma dogovorjene, ali lastnosti tožniku dobavljenega vozila glede izpuha in porabe goriva odstopajo od dogovorjenih lastnosti. Ni mogoče soglašati s pritožbo, da je jasno, da je dobavljeno vozilo – zato, ker je bilo predvideno za vpoklic – prekomerno ogrožalo okolje. Tudi na osnovi v pritožbi zatrjevanega dejstva, da je v teku več civilnih, upravnih in kazenskih preiskav, ni mogoče sklepati na dogovorjene lastnosti in lastnosti dobavljenega vozila. Samó s pomočjo izvedenca bi bilo mogoče preveriti, ali je vgrajena oprema za prilagajanje izpustov pri testnem (laboratorijskem) preizkusu stvarna *napaka*. Tudi dejstva, na osnovi katerih bi bilo mogoče zahtevku ugoditi na osnovi materialnopravnih določil o stvarnih *napakah*, zato niso izkazana. Zahtevek za znižanje kupnine je zato utemeljeno zavrnjen. Pritožbeno sodišče soglaša, da tožnik dokaznega bremena dejanskih okoliščin, ki bi utemeljevale njegovo upravičenost do denarnega zneska, ni zmogel.

13. Ker niti pritožbeni razlogi niti razlogi, na katere sodišče pazi po uradni dolžnosti, niso podani, je na osnovi 353. čl. ZPP pritožba zavrnjena. Ker pritožnik s pritožbo ni uspel, odgovor na pritožbo pa ni pripomogel k razjasnitvi zadeve, je odločeno, da vsaka stranka krije svoje stroške pritožbenega postopka (prvi odstavek 165. čl. v zvezi s prvim odstavkom 154. in prvim odstavkom 155. čl. ZPP).

¹ Definicija "podjetja" je podana v 3. čl. ZVPNPP.

² Ur. list RS 53/2007

³ Ur. list RS, št. 83/2001 s spremembami

⁴ Ur. list RS, št. 20/1998 s spremembami

Datum zadnje spremembe: 11.06.2018